

**Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania
Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017
za 2015 r.**

Zielona Góra czerwiec 2016

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. ZAŁOŻENIA	4
II. REALIZACJA PROGRAMU	5
1. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka	5
2. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży	13
3. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia	17
4. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny	19
5. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie kadr zajmujących się pomocą rodzinom	23
6. Inne działania podejmowane na rzecz wspierania rodziny w Mieście Zielona Góra	26
III. PODSUMOWANIE	28
IV. WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, DO KTÓRYCH WYŚLANO ANKIETY	30
V. WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, KTÓRZY WYPEŁNILI ANKIETY	32
VI. WYKAZ INSTYTUCJI, KTÓRZY NIE REALIZOWALI DZIAŁAŃ Z PROGRAMU	32
VII. SPIS WYKRESÓW	33
VIII. SPIS TABEL	33

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

WSTĘP

Na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej* uchwałą nr V.16.2015 Przewodniczącego Rady Miasta Zielona Góra z 23 stycznia 2015 r. przyjęto Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2015 – 2017 zwany dalej Programem. Jego koordynowanie i monitorowanie powierzono Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Zielonej Górze. Sprawozdanie z realizacji Programu za 2015 r. pozwoli na uzyskanie informacji o stanie realizacji celów operacyjnych programu.

Sprawozdanie z realizacji Programu zostało opracowane w oparciu o kwestionariusz ankiety, którą wysłano do instytucji, placówek i organizacji działających na terenie miasta Zielona Góra. Spośród 39 wysłanych ankiet, wypełnioną ankietę odesłało 25 podmiotów, ponadto 5 podmiotów wskazało, że nie realizują zadań z zakresu Programu Wspierania Rodziny. Wykaz podmiotów, do których skierowano ankietę oraz wykaz podmiotów, które odpowiedziały na ankietę znajduje się w rozdziałach V i VI sprawozdania.

ZAŁOŻENIA

Program wpisuje się dokumenty takie jak Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014–2020 oraz Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej na lata 2013-2016. Jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Zielona Góra na lata 2012 – 2020.

Adresatami Programu są rodziny mieszkające na terenie miasta Zielona Góra. Dla celów Programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 16 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* określającym rodzinę jako osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa. Rodziną nazwana zostanie natomiast każda grupa osób, która wykazuje cechy pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym.

Celem głównym Programu ustanowiono wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnianiu swoich funkcji. Wsparcie to ma polegać na kształtowaniu prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny, tworzeniu nowych form pomocy rodzinie, aktywizowaniu społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Założono, że cel główny będzie realizowany w oparciu o następujące cele operacyjne:

1. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka;
2. Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży;
3. Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą, jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia;
4. Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny;
5. Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom.

REALIZACJA PROGRAMU

Poniższa część sprawozdania stanowi opis realizacji programu według celów operacyjnych i wyznaczonych w ramach tych celów zadań.

1. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka

Ponieważ wczesne reagowanie jest elementem, który zapobiega pojawianiu się sytuacji kryzysowych w rodzinach, liczne podmioty w ramach swej działalności prowadziły analizę i udzielały pomocy rodzinom rozpoznanym jako zagrożone wystąpieniem sytuacji kryzysowej. Jak wskazują uzyskane dane, rodziny zagrożone kryzysem miały możliwość skorzystania z bogatej oferty poradnictwa i terapii. Liczba rodzin zgłoszonych przez realizatorów jako zagrożone kryzysem nie została zsumowana ze względu na działania interdyscyplinarne instytucji, placówek i organizacji. Zsumowanie podanych liczb mogłoby powielić rodziny, które jako zagrożone kryzysem korzystały z pomocy kilku podmiotów.

Największą liczbę rodzin zagrożonych sytuacją kryzysową odnotował Miejski Ośrodek Pomocy w Zielonej Górze z uwagi na wykonywania zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Każda rodzina rozpoznana jako zagrożona wystąpieniem sytuacji trudnych była objęta przez pracowników socjalnych pracą socjalną. W 2015 r. objęto pomocą 3258 rodzin, z czego 137 wyłącznie w formie pracy socjalnej. Wśród wszystkich rodzin objętych pomocą, 844 to rodziny z dziećmi. Analizując powody przyznania pomocy, stwierdzono, że 491 rodzinom przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, natomiast 232 rodzinom z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym 134 rodzinom z powodu wielodzietności).

Pomoc rodzinom w trudnej sytuacji oferowało również 7 innych podmiotów:

- Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze (590 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 462 rodzin, którym udzielono wsparcia),
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (323 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 283 rodzin, którym udzielono wsparcia),
- SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny (180 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 155 rodzin, którym udzielono wsparcia),
- Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej (60 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 60 rodzin, którym udzielono wsparcia),

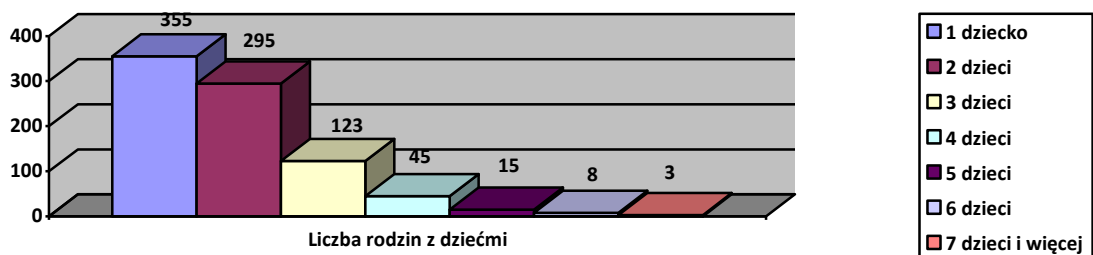

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

- Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (24 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 24 rodzin, którym udzielono wsparcia),
- Młodzieżowe Centrum Edukacji „Dom Harcerza” (7 rodzin rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 5 rodzin, którym udzielono wsparcia),
- Fundacja Bezpieczne Miasto (4 rodziny rozpoznanych jako zagrożone kryzysem, 4 rodziny, którym udzielono wsparcia).

W celu zastosowania wczesnej profilaktyki, dokonując analizy rodzin zagrożonych kryzysem szczególną uwagę należy zwrócić na dzieci w tych rodzinach. Podmioty, które zgłosiły prowadzenie ewidencji rodzin zagrożonych kryzysem potwierdzały monitorowanie sytuacji dzieci. W zadaniu tym również nie zsumowano liczby monitorowanych dzieci, z uwagi na interdyscyplinarności podejmowanych działań. W ramach działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze monitoring sytuacji dzieci prowadzony był zarówno przez pracowników socjalnych, jak i asystentów rodziny. W 2015 r. wśród 5509 osób objętych pomocą społeczną, 1737 stanowiły dzieci. Liczba rodzin z dziećmi wyniosła 844. Poniższy wykres prezentuje liczebność rodzin z dziećmi.

Tabela 1. Liczba rodzin według liczby dzieci w rodzinach objętych pomocą w 2015 r.

W 2015 r. szczególnym monitorowaniem w formie wsparcia asystenta rodziny objęto 284 dzieci w 124 rodzinach. Taka forma pomocy kierowana była do rodzin wymagających podejmowania szczególnych działań i zindywidualizowanej pracy mającej na celu wzmocnienie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W 2015 r. zakończono pracę z 12 rodzinami z powodu realizacji planu pracy. Zachodzi potrzeba objęcia wsparciem kolejnych środowisk, jednakże wymaga to zatrudnienia dodatkowych asystentów rodziny.

Podobnie jak z monitorowaniem rodzin, te same podmioty prowadziły monitoring sytuacji dziecka w rodzinach zagrożonych kryzysem:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (397 dzieci),
- Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze (56 dzieci),
- Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (24 dzieci),
- SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny (23 dzieci),
- Młodzieżowe Centrum Edukacji „Dom Harcerza” (23 dzieci),
- Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej (14 dzieci).

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

W ramach wspierania prawidłowego funkcjonowania rodziny prowadzono edukację służącą wzmocnieniu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Warsztaty dla 299 rodziców oferowało 9 podmiotów:

- Komitet Ochrony Praw Dziecka – warsztaty „Będę Mamą, Jestem Mamą” oraz warsztaty edukacyjne dla rodziców (w warsztatach wzięło udział 97 osób i tyle samo osób ukończyło),
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – warsztaty dla rodziców (w warsztatach wzięło udział 40 osób i tyle samo osób ukończyło), ponadto realizowano terapię rodzinną, prelekcje dla rodziców i indywidualną psychoedukację,
- SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny – warsztat dla rodziców i wychowawców oparty o ogólnopolski program „Jak mówić, żeby dzieci słuchały, jak słuchać, żeby dzieci mówiły” (w warsztatach wzięło udział 11 osób i tyle samo osób ukończyło), dodatkowo przeprowadzono 20 indywidualnych konsultacji dla rodziców,
- Towarzystwo Rozwoju Rodziny – warsztaty w ramach Akademii Dobrego Rodzica (w warsztatach wzięło udział 37 osób i tyle samo osób ukończyło),
- Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP – warsztaty z rodzicami (w warsztatach wzięło udział 50 osób i tyle samo osób ukończyło),
- Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – warsztaty dla rodziców „Ojcostwo, które nie boli” (w warsztatach wzięło udział 10 osób i tyle samo osób ukończyło),
- Stowarzyszenie Damy Radę – warsztaty dla rodziców oraz konsultacje indywidualne (dla 15 rodziców),
- Młodzieżowe Centrum Edukacji „Dom Harcerza” – warsztaty rodzinne związane ze świętami (6 warsztatów, w których wzięło udział 30 rodziców),
- Fundacja Bezpieczne Miasto – warsztaty psychoedukację dla rodziców (w warsztatach wzięło udział 9 osób i tyle samo osób ukończyło),

Poza formą edukacji rodziców w formie warsztatów Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Towarzystwo Rozwoju Rodziny prowadziło 5 kampanii społecznych (Postaw na rodzinę oraz OnDlaNiej, Sekret, Dzień Przeciwdziałania Przemocy wobec Dzieci, Decydujesz).

Rozwinięciu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców miały na celu także programy w mediach lokalnych w których udział wzięł Komitet Ochrony Praw Dziecka (12 programów radiowych związanych w przemocą, m.in. Radio Zachów i Zielona Góra).

Dodatkowo, rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oferowano mediacje rodzinne:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (29 mediacji rodzinnych),
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze (15 mediacji rodzinnych),

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

- Komitet Ochrony Praw Dziecka w Zielonej Górze (11 mediacji rodzinnych),
- SOS Ośrodek Wspierania Rodziny (4 mediacje rodzinne).

Równolegle z prowadzeniem działań edukacyjnych dla rodziców, w tym warsztatów 8 podmiotów realizowało programy nakierowane na pracę z rodziną zagrożoną kryzysem lub niewydolną wychowawczo:

- Fundacja Bezpieczne Miasto – program „Bezpieczna rodzina w bezpiecznym mieście” – edycja 5 dla 14 osób,
- Komitet Ochrony Praw Dziecka – 11 zrealizowanych programów, które ukończyło 167 osób, m.in.:
 - praca ze sprawcami przemocy,
 - Ośrodek Interwencji Kryzysowej – zapewnienie miejsc kobietom i dzieciom,
 - pomoc psychologiczna indywidualna i grupowa,
 - pomoc prawna,
 - terapia rodzin,
 - Starszy Brat – Starsza Siostra,
 - prowadzenie Świetlicy profilaktyczno-wychowawczej,
 - warsztaty edukacyjne.
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – program „Równe Szanse” dla 90 osób,
- SOS Ośrodek Wspierania Rodziny – 6 programów dla 118 osób:
 - punkt konsultacyjny dla par w kryzysie (9 osób/par),
 - poradnictwo specjalistyczne (60 osób),
 - warsztaty dla rodziców dla rodzin z problemem alkoholowym (11 osób),
 - „Chcę być rodzicem” warsztaty edukacyjne dla osób planujących poczęcie dziecka (10 osób),
 - grupa wsparcia dla rodziców w żałobie po stracie dziecka (8 osób),
 - wsparcie rodzin osób uzależnionych – dyżury radcy prawnego i psychologa (20 osób).
- Towarzystwo Wspierania Rodziny – 6 programów (dla 753 osób korzystających ze wsparcia poradni młodzieżowej, ponadto 212 dorosłych, 106 dzieci, 358 rodziców oraz 318 nauczycieli):
 - warsztaty edukacyjne – VII Festiwal Pomocna Dłoń,
 - pomoc psychologiczna i prawna dla rodzin z problemem alkoholowym oraz ochrona przed przemocą w rodzinie,
 - rady pedagogiczne i zebrania z rodzicami dotyczące problematyki narkomanii,
 - terapia indywidualna i grupowa jako forma działania w zakresie profilaktyki uzależnień młodzieży,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

- pomoc psychologiczna dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców doznających krzywdzenia lub zagrożonych różnymi formami przemocy,
- wsparcie osób w kryzysie. Akademia Dobrego Rodzica oraz pomoc psychologiczna dla rodzin, w których występują trudności wychowawcze.
- Stowarzyszenie „Damy Radę” – 4 programy dla ok. 150 osób:
 - programy na rzecz prowadzenia świetlicy środowiskowej i zapewnienia wsparcia dziecku (2 programy),
 - program warsztatów dla rodziców i profesjonalistów,
 - konsultacje dla rodziców i anonimowych dyżurów dla rodziców spoza świetlicy.
- Caritas – 2 programy dla 10 osób,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze – program wsparcia terapeutycznego rodziny w kryzysie (multiporadnictwo oraz nauka umiejętności komunikacji).

W 2015 r. liczne instytucje, placówki i organizacje (17 podmiotów) udzielały porad i prowadziły terapię, co pozwoliło na skrócenie czasu oczekiwania na pomoc specjalistów, udzielanie niezwłocznego wsparcia rodzinom w kryzysie, poprawę funkcjonowania rodzin i osób korzystających ze wsparcia oraz poprawę relacji między członkami rodziny. Świadczone było m. in. poradnictwo prawne, psychologiczne, w zakresie uzależnień, psychiatryczne, prowadzone były terapie grupowe, rodzinne i indywidualne.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Tabela 2. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w mieście Zielona Góra w 2015 r.

Realizator Programu	Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego						
	Porady prawne	Porady psychologiczne	Poradnictwo w zakresie uzależnień	Terapia indywidualna	Terapia grupowa	Terapia rodzinna	Poradnictwo psychiatryczne
Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	444	334	x	244	90	x	x
Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP	x	x	30	x	x	x	x
Fundacja Bezpieczne Miasto	x	x	x	x	x	14	x
Komitet Ochrony Praw Dziecka	241	110	x	x	91	57	18
Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej	5	40	30	27	20	10	x
Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy	x	5	8	2	5	x	3
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze	x	120	x	120	x	x	x
Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”	x	50	x	x	x	x	x
Polskie Towarzystwo Przeciwdziałanie Narkomanii Oddział w Zielonej Górze	82	64	310	310	90	82	220
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	x	792	8	116	47	277	
SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny	13	74	x	8	x	x	x
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"	2800	68	x	46	x	25	x
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	33	38	x	x	x	x	x
Towarzystwo Rozwoju Rodziny	x	x	x	925	9	x	x
Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	x	x	1251	1251	100	202	x

Liczba osób korzystająca z poradnictwa nie została zsumowana z uwagi na możliwość korzystania z poradnictwa w różnych instytucjach i placówkach.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Tabela 3. Liczba udzielonych porad w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w Mieście Zielona Góra w 2015 r.

Realizator Programu	Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego						
	Porady prawne	Porady psychologiczne	Poradnictwo w zakresie uzależnień	Terapia indywidualna	Terapia grupowa	Terapia rodzinna	Poradnictwo psychiatryczne
Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	628	334	x	244	90	x	x
Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP	x	x	30	x	x	x	x
Komitet Ochrony Praw Dziecka	324	150	x	450	171	18	x
Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej	5	120	65	85	160	x	X
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze	x	310	x	350	x	x	x
Polskie Towarzystwo Przeciwdziałanie Narkomanii Oddział w Zielonej Górze	110	130	1150	1150	2	168	230
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	x	869	12	1149	48	319	x
SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny	16	107	x	18	x	x	x
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"	3600	115	x	122	x	14	x
Towarzystwo Rozwoju Rodziny	x	x	x	925	9	x	x
Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia	x	769	11414	6214	5200	1814	623
Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Promyk" Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	x	650	x	x	x	x	x
Razem	4683	3554	12671	10707	5680	2333	853

Wymienione podmioty udzieliły łącznie 40481 porad.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Kolejną możliwością wsparcia dla rodzin w kryzysie w 2015 r. stanowiła funkcja rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca pomagała rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

W 2015 r. funkcję rodziny wspierającej podjęła rodzina, która swym wsparciem objęła 2 rodziny przeżywające trudności.

Podsumowując cel 1. *Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny, praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz interdyscyplinarna praca z rodzinami niewydolnymi wychowawczo, zagrożonymi odebraniem dziecka* należy stwierdzić, że w mieście Zielona Góra w 2015 r. podejmowanych było wiele działań w zakresie monitoringu, warsztatów i projektów oraz porad specjalistycznych, co przełożyło się skuteczniejsze wsparcie rodzin zagrożonych kryzysem.

2. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży

Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży jest istotnym elementem na każdym etapie rozwoju młodego pokolenia.

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych prowadzących działalność na terenie Miasta Zielona Góra było 21 placówek opieki nad dziećmi do lat 3 – 19 żłobków, w tym 3 żłobki publiczne i 16 żłobków niepublicznych oraz 2 kluby dziecięce. Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych to 1016, w tym w żłobkach publicznych 400, w żłobkach niepublicznych 589 oraz klubach dziecięcych 27. W 2015 r. do żłobków nie zostało przyjętych 447 dzieci.

Rodziny w trudnej sytuacji finansowej w 2015 r. mogły korzystać ze zniżek w odpłatności za pobyt dziecka w żłobku utworzonym przez Miasto Zielona Góra i klubie dziecięcym na podstawie uchwały Rady Miasta Zielona Góra nr XVIII.144.2011 z dnia 30 sierpnia 2011 r. *w sprawie opłat za pobyt dziecka w żłobku i klubie dziecięcym oraz u dziennego opiekuna. Zgodnie z § 9 wskazanej uchwały na wniosek rodzica dziecka rodzinę, spełniającą do 150 % kryterium dochodowego na osobę, zwalniano z ponoszenia opłaty na drugie i kolejne dziecko za pobyt w żłobku lub klubie dziecięcym - w wysokości 50%, natomiast w myśl § 10 obniżano do 100 % opłatę za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym rodzinie niespełniającej kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, która znalazła się w trudnej sytuacji materialnej w wyniku następujących zdarzeń losowych:*

- 1) śmierci jednego lub obojga rodziców;
- 2) nieuleczalnej lub ciężkiej, długotrwałej choroby jednego lub obojga rodziców;
- 3) ciężkiego wypadku powodującego trwały uszczerbek na zdrowiu jednego lub obojga rodziców;
- 4) pożaru lub zalania mieszkania;
- 5) zniszczenia, kradzieży z włamaniem, rabunku mienia rodziny;
- 6) klęski żywiołowej lub ekologicznej, której skutki dotknęły rodzinę;
- 7) innego zdarzenia losowego mającego wpływ na sytuację materialną rodziny.

W 2015 r. z ulg w odpłatności za żłobki miejskie skorzystały 2 rodziny.

Mając na uwadze niewystarczającą liczbę miejsc w żłobkach, Miasto Zielona Góra w roku 2015 ogłosiło cztery otwarte konkursy ofert z zakresu organizacji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 sprawowanej w formie żłobka. W wyniku czterech konkursów dofinansowaniem objęto 415 miejsc, dzięki czemu rodzice ponosili mniejsze koszty z tytułu pobytu dziecka w żłobku niepublicznym. Dotacja na 1 miejsce w żłobku niepublicznym wynosiła 400 zł, zatem cena za miesięczny pobyt dziecka w żłobku niepublicznym (bez wyżywienia) wynosiła po udzieleniu dotacji od 246 zł do 359 zł. Dofinansowanie do miejsc w żłobkach niepublicznych pozwoliło większej liczbie rodziców na zapisanie dziecka do żłobka i powrót do pracy oraz odciążenie domowego budżetu.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Liczba przedszkoli w 2015 r. wynosiła łącznie 41, w tym 25 stanowiły przedszkola publiczne oraz 16 przedszkola niepubliczne. Łączna miejsc w przedszkolach wyniosła 5.174, w tym 3.700 przedszkolach publicznych oraz 1.474 miejsc w przedszkolach niepublicznych). W 2015 r. wszystkie dzieci zostały przyjęte do przedszkoli.

Znaczną ulgę przekładającą się na budżety rodzin stanowi od 2013 r. uchwała Nr LVIII.491.2013 Rady Miasta Zielona Góra z 26 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznych przedszkolach i publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez Miasto Zielona Góra, na podstawie której ustalono, że bezpłatne nauczanie, wychowanie i opieka w publicznym przedszkolu wynosi 10 godzin dziennie.

W celu wspierania rodzin w opiece i edukacji dzieci, w tym wspierania rodziców w ich aktywności zawodowej prowadzona jest polityka planowania miejsc, obserwacja statystyki urodzeń, elektroniczna rekrutacja, adaptowanie pomieszczeń i oferowanie rodzicom elastycznych godzin pobytu. W roku 2015 poprzez elektroniczny system rekrutacji złożono do przedszkola 1.476 wniosków.

W ramach pomocy rodzinom mającym dzieci w żłobkach i przedszkolach Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonej Górze w 2015 r. przeznaczył kwotę 596.694 zł na dożywianie dla 968 dzieci w szkołach, przedszkolach i żłobkach, 1.506 zł na „szklankę mleka” dla 125 dzieci oraz 2.667 zł na opłatę stałą za pobyt 7 dzieci w przedszkolach i żłobkach niepublicznych. Ponadto w ramach programu osłonowego (na prośbę Dyrektora placówki bez wydawania decyzji) na dożywianie 32 dzieci przeznaczono kwotę 16.512 zł.

W 2015 r. dzieci nie otrzymywały wyprawki samorządowej, ponieważ od 2014 r. wszyscy pierwszoklasiści nieodpłatnie otrzymują bezpłatny egzemplarz do I klasy szkoły podstawowej w ramach ogólnopolskiego programu rządowego. Dodatkowo w 2015 r. stowarzyszenie „Warto jest pomagać” przekazało przybory szkolne dla 70 dzieci z 37 rodzin wytypowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, natomiast jedna z radnych Miasta Zielona Góra dla 25 dzieci z 15 rodzin.

Niewątpliwie dużą nobilitacją oraz pomocą materialną dla uzdolnionych uczniów było przyznanie stypendiów naukowych dla laureatów i finalistów olimpiad w szkołach ponadgimnazjalnych. W 2015 r. stypendia takie przyznano dla 78 uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Rozwój umiejętności, zdolności i talentów uczniów umożliwiałały prowadzone w 2015 r. koła zainteresowań:

- 100 kół zainteresowań w ramach działalności placówek oświatowych,
- 123 grupy dzieci i młodzieży zapisanych na zajęcia w 23 pracowniach i 2 zespołach w Młodzieżowym Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”,
- 80 grup artystycznych w ramach Programu Edukacji Kulturalnej Dzieci i Młodzieży oraz 8 zespołów dziecięco-młodzieżowych w Zielonogórskim Ośrodku Kultury.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

W 2015 r. organizowano bardzo dużą ilość olimpiad przedmiotowych, warsztatów, konkursów, przeglądów artystycznych, co umożliwiło dostęp do poszerzenia swoich zainteresowań znacznej liczbie dzieci i młodzieży. Zorganizowano olimpiadę przedmiotową, Miejskie Igrzyska Młodzieży Szkolnej dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (podczas Igrzysk odbyło się 165 turniejów i zawodów sportowych), 133 warsztaty, 89 konkursów oraz 43 przeglądy artystyczne. Zajęcia te były organizowane przez liczne podmioty, m.in. Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża, Wydział Oświaty i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Zielona Góra, Zielonogórski Ośrodek Kultury, Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”, Komendę Miejską Policji, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę im. C.K. Norwida, Lubuską Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy, Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze. Oferowane przez powyższe podmioty zajęcia były bardzo zróżnicowane, została ich zrealizowana duża liczba, zatem należy uznać, że miasto Zielona Góra w 2015 r. sprzyjało rozwojowi zainteresowań dzieci i młodzieży.

Wspierając wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2015 r. we wszystkich przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Miasto Zielona Góra oraz w kilku, dla których Miasto Zielona Góra było organem dotującym (ogółem 63 placówki), kontynuowano Program Wyrównywania Szans Edukacyjnych. Był to pakiet bezpłatnych dla uczestników zajęć ponadprogramowych. W ramach tego projektu, tygodniowo odbywało się średnio 380 godzin zajęć ponadprogramowych. Zielonogórski Program Wyrównywania Szans Edukacyjnych skierowany był do wszystkich chętnych, zarówno dzieci i młodzieży. Możliwość udziału w zajęciach nie była w żaden sposób limitowana. Organizowane zajęcia miały na celu wyrównywanie wiedzy i deficytów uczęszczających na nie uczniów, jak również propagowanie szerokiej oferty zajęć sportowych i rozwijających. Zielonogórski Program Wyrównywania Szans Edukacyjnych funkcjonował od 2005 roku i cieszył się dużym zainteresowaniem.

Zielonogórski program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oferował pakiety ponadprogramowych zajęć pozalekcyjnych o charakterze:

- dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych,
- zajęć o charakterze psychologiczno-pedagogicznych wspierających rozwój ucznia,
- dodatkowych zajęć rozwijających wiedzę i umiejętności, zainteresowania, zamiłowania i uzdolnienia,
- zajęć o charakterze rekreacyjno-sportowym,
- zajęć kształtujących postawy przedsiębiorczości, podejmowania aktywności edukacyjnej i zawodowej itp.

W ramach Zielonogórskiego Programu Wyrównywania Szans Edukacyjnych organizowane były między innymi zajęcia sportowo-rekreacyjne, mające na celu korygowanie wad postawy, doskonalące umiejętności z wybranych dyscyplin sportowych oraz inicjatywy promujące zdrowy styl życia. Program oferował zajęcia pozalekcyjne, poszerzające wiedzę szkolną tj. zajęcia matematyczne, polonistyczne, plastyczne, rekreacyjno-ruchowe, z zakresu nauki języków obcych,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

kompensacyjne, z zakresu przygotowania do sprawdzianu w klasach VI, do egzaminu gimnazjalnego czy do matury, jak również rewalidacyjne. Realizowane były także zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów. W ramach takich zajęć odbywały się między innymi: warsztaty astronomiczne, warsztaty teatralno-filmowe w języku francuskim, warsztaty prawnicze, warsztaty ekonomiczne, laboratorium fizyczne, koło dziennikarskie i inne.

Oprócz możliwości wyrównywania szans w szkołach, dzieci i młodzież mogły korzystać z pakietów ponadprogramowych i zajęć w ramach bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną – w 2015 r. z 3 pakietów bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych skorzystało 292 dzieci („Gotowi do startu”, „Literkowo”, „Ortografia na wesoło”). Ponadto dzieciom i młodzieży pomagało 12 wolontariuszy. Udział w wyrównywaniu szans edukacyjnych zielonogórskich dzieci i młodzieży zgłosiła również Wojewódzka i Miejska Biblioteka im. C.K. Norwida, która w ramach 173 godzin bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych pakietów zorganizowała pomoc w odrabianiu zadań domowych.

Ponieważ wsparcie dla rodzin stanowi również wspieranie w opiece nad dziećmi podczas załatwiania spraw urzędowych, w 2015 r. w zmodernizowanej Bibliotece Pana Kleksa w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece im. C.K. Norwida utworzono kącik „Mama, Tata i ja” dostosowany do pobytu rodziców z dziećmi w wieku 0-3 lata.

Podsumowując cel operacyjny 2 *Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży* stwierdzić należy, że w 2015 r. był realizowany w szerokim zakresie w różnorodnych formach, obejmując jednocześnie swym działaniem dużą liczbę dzieci i młodzieży.

3. Realizacja celu operacyjnego Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia

W 2015 r. w ramach profilaktyki, diagnostyki i terapii wad postawy przebadano 500 noworodków, ponadto 1.288 5-latków poddano testom czynnościowym w kierunku wad postawy (z 41 przedszkoli publicznych i niepublicznych). Badania umożliwiły podjęcie działań terapeutycznych i edukacyjnych w stosunku do dzieci i rodziców. Ponadto, podejmując działania profilaktyczne w kierunku wad postawy, w Zespole Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Promyk" Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej udzielono 1.819 porad w Poradni Wad Postawy w ramach umowy podpisanej z NFZ.

W celu wykrycia wad słuchu w 2015 r. przebadano 2.214 dzieci metodą otoemisji akustycznej. U 796 dzieci z powodu nieprawidłowego wyniku w pierwszej próbie wykonano powtórne badanie, natomiast 301 z nich skierowano do Lubuskiego Centrum Laryngologii.

Dzięki badaniom diagnostycznym dzieci i młodzieży rozpoznano niedosłuch u 68 dzieci, stwierdzono rodzaj, wielkość i etiologię niedosłuchu. W zakresie rodzaju niedosłuchu u 35 dzieci stwierdzono niedosłuch przewodzeniowy obustronny, u 31 dzieci niedosłuch przewodzeniowy jednostronny, natomiast u 2 dzieci niedosłuch typu odbiorczego. Niedosłuchy typu przewodzeniowego nieleczone mogą przejść w niedosłuchy typu odbiorczego i spowodować trwałe uszkodzenie słuchu, nie poddające się leczeniu i wymagające zaopatrzenia w aparaty słuchowe, rehabilitację słuchu i głosu oraz mowy.

Badając wielkość niedosłuchu stwierdzono, że przeważają niedosłuchy stopnia małego i średniego. Natomiast badając etiologię niedosłuchu stwierdzono, że przyczyną niedosłuchu są nawracające infekcje górnych dróg oddechowych, przerost migdałka gardłowego, wysiękowe zapalenia uszu oraz alergie. Duża liczba dzieci poddanych badaniom przyniosła efekty w postaci wykrycia wad słuchu, potwierdzenia bądź wykluczenia niedosłuchu oraz podjęcia działań terapeutycznych.

Celem obniżenia występowania próchnicy zębów prowadzono fluoryzację zębów 1.600 dzieci sześciolatków (5 razy w każdym przedszkolu), ponadto prowadzono edukację i promocję zdrowia jamy ustnej pięciolatków wraz z motywowaniem rodziców. Działania edukacyjne i promocyjne zostały przeprowadzone w 37 przedszkolach i objęto nimi 1.558 osób.

Aby zwiększyć świadomość na temat raka szyjki macicy w każdej szkole podstawowej prowadzono kampanie informacyjno-edukacyjne dot. profilaktyki raka szyjki macicy. Ponadto prowadzono spotkania z rodzicami, również w każdej szkole podstawowej. W celu zmniejszenia występowania raka szyjki macicy oraz innych chorób HPV pochodnych szczepieniem poddano 1.024 dziewcząt w 12 roku życia:

- pełne uodpornienie składające się z 3 dawek szczepionki otrzymało 319 dziewcząt,
- 2 dawki otrzymały 349 dziewczęta;
- 1 dawkę otrzymało 356 dziewcząt.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Dodatkowo przeprowadzono 13 spotkań informacyjno-edukacyjnych (w każdej ze szkół po jednym spotkaniu), podczas których wyedukowano 1.029 osiemnastoletnich uczennic z tematyki „Profilaktyka chorób gruczołu piersiowego – poradnictwo i edukacja kobiet w 18 r.ż.” oraz przeprowadzono 72 indywidualnych konsultacji z uczennicami pochodzącymi z rodzin, w których wystąpiły zachorowania na raka piersi.

W 2015 r. podejmowano również działania związane z propagowaniem zdrowego żywienia, w ramach którego przeprowadzono 12 kampanii edukacyjno-informacyjnych (po jednej w każdym gimnazjum) z zakresu zdrowego żywienia. Ponadto wykonano 1.035 badań, w wyniku których u 38 dzieci stwierdzono otyłość, u 67 nadwagę, a u 103 niedowagę.

Wspierając rodziców w zakresie profilaktyki zdrowotnej 1.251 dzieci w w 5-tym roku życia poddano badaniami przesiewowymi wzroku. W wyniku badań zalecenie do korekcji okularowej otrzymało 42 dzieci, zalecenie ponownej kontroli za 12 m-cy – 176 dzieci, konsultacje okulistyczne – 65 dzieci, brak odchyłeń stwierdzono u 968 dzieci.

Reasumując, cel operacyjny 3 *Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia*, był realizowany poprzez podejmowanie różnorodnych działań w wymienionym zakresie.

4. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie form organizacji wolnego czasu służących umacnianiu więzi rodziny

Organizując czas wolny służący umacnianiu więzi rodziny w 2015 r. przeprowadzono wiele imprez, festynów oraz imprez rekreacyjno-sportowych.

W 2015. W ramach projektu „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Miejski Ośrodek Pomocy w Zielonej Górze” odbyło się wiele zajęć rekreacyjno-sportowych. Zorganizowano m.in. wyjście do kina, kręgielni, wyjazd integracyjny na Dolny Śląsk.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zorganizował imprezę podwórkową „LATO Z MOPSem”.

W ramach programu Zgrana Rodzina zorganizowano:

- Międzynarodowy Dzień Rodziny,
- Dzień Dziecka,
- XV Śmigłowcowe Mistrzostwa Świata FAI,
- Światowy Dzień Wcześniaka.

Komenda Miejska Policji zorganizowała 13 imprez na rzecz rodzin z terenu miasta Zielona Góra:

- Festyn na terenie Zielonogórskiego Ośrodka Kultury - 1000 osób,
- Festyn na terenie Gimnazjum nr 2 – 400 osób,
- Festyn na terenie Miejskiego Przedszkola nr 37 „Pozytywka” - 500 osób,
- Festyn na terenie Szkoły Podstawowej nr 1 - 400 osób,
- Targi Pracy i Edukacji na terenie Ochotniczego Hufca Pacy -400 osób,
- Weekend ze „Zgraną Rodziną”- na terenie Deptaka – 15000 osób,
- Lubuski Piknik Zdrowia w Drzonkowie – 15000 osób,
- Festyn rodzinny na terenie Miejskiego Przedszkola nr 30 - 200 osób,
- Festyn Rodzinny na terenie Przedszkola „Jacek i Agatka” - 200 osób,
- Festyn na terenie CRS „Czas na sport” - 2500 osób,
- Festyn na terenie MOSiR z okazji Dnia Dziecka – 1500 osób,
- Impreza rekreacyjno-sportowa – zawody pływackie klub sportowy „Korner” - 500 osób,
- Impreza rekreacyjno-sportowa – zawody taneczne klub „Heaven”- 500 osób.

Imprezy dla rodzin oferował także Zielonogórski Ośrodek Kultury (2 pikniki majowe dla ok. 4.500 uczestników, 2 festyny i imprezy rodzinne dla ok. 10.000 uczestników oraz dzień przedszkolaka na deptaku dla ok. 1.200 uczestników).

Zielonogórska Spółdzielnia Mieszkaniowa zorganizowała Festyn Rodzinny na tzw. „Kaczym Dole”, podczas którego proponowano zabawy dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, dmuchane zamki i wiele innych. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze zapraszał rodziny na bieg rodzinny w ramach akcji „Polska Biega” oraz festyn z okazji Dnia Dziecka „Czas na sport”. Natomiast

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Komitet Ochrony Praw dziecka przeprowadził imprezy Międzynarodowy dzień Dziecka dla 50 dzieci oraz imprezę Święty Mikołaj Dzieciom dla 61 dzieci.

Wymieniając szereg imprez i festynów organizowanych na terenie Zielonej Góry nie można zapomnieć o Młodzieżowym Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”, w którym co roku odbywają się takie zabawy jak kiermasze świąteczne, bale okolicznościowe, Andrzejkki, wystawy prac plastycznych, spektakle taneczne.

Jak wskazano powyżej oferta bezpłatnych festynów i imprez sportowo-rekreacyjnych jest w mieście Zielona Góra bardzo szeroka i realizowana przez liczne podmioty, pomaga w integracji rodziny, umacnianiu jej więzi i poprawie stylu życia.

Poza festynami, imprezami i spotkaniami sportowo-rekreacyjnymi w 2015 r. w Zielonej Górze dostępna było znaczna ilość miejsc, gdzie dzieci mogą spędzić czas wolny, odrobić lekcje i poprawić wyniki w nauce, rozwijać zainteresowania, nabywać umiejętności radzenia sobie ze stresem i agresją, uczyć się zdrowego stylu życia. Wspieranie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży jest realizowane głównie poprzez przekazywanie środków na ich prowadzenie, dofinansowanie zatrudnienia specjalistów, organizowanie wypoczynku letniego i zimowego, dożywianie dzieci oraz doposażenie świetlic. Placówki wsparcia dziennego prowadzone w ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej miały za zadanie zapewnienie dzieciom warunków do odrabiania lekcji, pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego oraz posiłku. W pracy pedagogicznej niezwykle istotna była współpraca pomiędzy rodziną a wychowawcą placówki, włączanie rodziców w działania organizowane przez świetlice, podczas których mają możliwość nabywać lub korygować umiejętności opiekuńcze i wychowawcze. W ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w Zielonej Górze w 2015 r. zawarto 17 umów na prowadzenie 17 placówek wsparcia dziennego na 286 miejsc.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Tabela 4. Wykaz placówek wsparcia dziennego w ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w Zielonej Górze w 2015 r.

L.p.	Podmiot prowadzący placówkę wsparcia dziennego	Nazwa placówki wsparcia dziennego	Adres placówki wsparcia dziennego
1.	Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej	świetlica „Zielony Dom”	ul. Bema 34-32, Zielona Góra
2.	Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej	świetlicowy oddział przedszkolny „Słoneczko z uśmiechem”	ul. Bema 34-32, Zielona Góra
3.	Ośrodek Integracji Społecznej	świetlica „Wśród Aniołów”	ul. Prosta 47, Zielona Góra
4.	Parafialny Zespół Caritas Parafii p.w. Miłosierdzia Bożego	świetlica - klub młodzieżowy „Alternatywa Młodych”	os. Kaszubskie 7, Zielona Góra
5.	Parafialny Zespół Caritas Parafii p.w. Miłosierdzia Bożego	świetlica „Świetliki”	os. Kaszubskie 7, Zielona Góra
6.	Parafialny Zespół Caritas Parafii p.w. Najświętszego Zbawiciela	świetlica „Świetlica Marzeń”	ul. Chrobrego 8, Zielona Góra
7.	Parafialny Zespół Caritas Parafii p.w. św. Franciszka z Asyżu	świetlica „Aniołolatki”	ul. Kilińskiego 5, Zielona Góra
8.	Parafialny Zespół Caritas Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego	świetlica „Tęczowa Przystań”	ul. Aliny 17, Zielona Góra
9.	Parafialny Zespół Caritas Parafii rzymsko-katolickiej p.w. Świętej Jadwigi	świetlica „Niezapominajki”	ul. Kościelna 9, Zielona Góra
10.	Parafialny Zespół Caritas Parafii rzymsko-katolickiej p.w. Świętej Jadwigi	świetlicowy oddział przedszkolny „Smerfiki”	ul. Kościelna 9, Zielona Góra
11.	Polski Czerwony Krzyż	świetlica opiekuńczo-wychowawcza „Wiewiórka”	ul. św. Cyryla i Metodego 9, Zielona Góra
12.	Polski Komitet Pomocy Społecznej	świetlica „Złote Serca”	ul. Moniuszki 35, Zielona Góra
13.	Stowarzyszenie „Możesz Inaczej”	świetlica socjoterapeutyczna „Pracownia Rozwoju Społecznego Pod Słoneczkiem”	ul. Spawaczy 3 d, Zielona Góra
14.	Stowarzyszenie „Możesz inaczej”	Dzienny Ośrodek Młodzieżowy "DOM"	ul. Władysława IV, Zielona Góra
15.	Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat” Oddział w Zielonej Górze	świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Przygoda”	ul. Sikorskiego 26, Zielona Góra
16.	Stowarzyszenie Pracownia „Damy Radę ”	świetlica Gniazdo	ul. Sikorskiego 24, Zielona Góra
17.	Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka	świetlica „Smyki są wśród nas”	ul. Kołłątaja 12, Zielona Góra

W zakresie organizacji czasu wolnego oraz wyrównywania szans dzieci i młodzieży w 2015 r. organizowano także wypoczynek letni i zimowy dla dzieci i młodzieży. Pomocą objęto bardzo dużą liczbę dzieci, zarówno w ramach wypoczynku letniego, jak i zimowego, w formie wyjazdowej oraz w formie półkolonii. Wypoczynek letni i zimowy organizowany był przez 10 podmiotów:

- Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP – 2 zimowe turnusy 5-dniowe oraz 1 turnus letni 14-dniowy („Wygrane ferie” – 30 uczestników, „Kraina Talentów-edycja II” – 10 uczestników),
- Stowarzyszenie Damy Radę – 5 turnusów (ferie – półkolonie, wakacje – kolonie i półkolonie) dla 60 osób,
- Polski Czerwony Krzyż – 3 turnusy kolonijne dla 20 osób,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

- Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Promyk" Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej - 3 turnusy letnie oraz 1 turnus zimowy dla 80 osób (półkolonie),
- Caritas – 6 turnusów dla 100 dzieci,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji – 4 turnusy letnie dla 220 osób oraz 2 turnusy zimowe dla 105 osób, ponadto organizowano zajęcia sportowo-rekreacyjne w formie półkolonii podczas ferii zimowych i wakacji letnich,
- Komitet Ochrony Praw dziecka – letnia półkolonia (1 turnus) dla 15 uczestników,
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida – po jednym cyklu zajęć zimowych i letnich w formie półkolonii dla 900 osób,
- Zielonogórska Spółdzielnia Mieszkaniowa – 8 półkolonii „Podróże małe i duże” czyli Lato w NOWICIE – 2015,
- Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy – 1 turnus zimowy oraz 1 turnus letni dla 30 uczestników.

Ponadto na kolonie letnie zorganizowane przez Lubuskie Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wytypował 240 dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym (2 turnusy).

Podsumowując, zielonogórska rodzina może skorzystać z szerokiej oferty spędzania czasu wolnego, a dzieci i młodzież mają dostęp zarówno do placówek wsparcia dziennego, jak i wypoczynku letniego i zimowego.

5. Realizacja celu operacyjnego Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinom

Zmieniające się przepisy prawne, pojawiające się nowe problemy społeczne, konieczność radzenia sobie w sytuacjach bardzo trudnych powoduje, że w celu zwiększenia skuteczności pomocy należy doskonalić i rozszerzać osiągnięte wcześniej przez pracowników zajmujących się pomocą rodzinom umiejętności i wiedzę.

W 2015 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 65 pracowników socjalnych, w tym 4 osoby zostały przyjęte zgodnie z § 4 Uchwały Nr I.3.2015 Pełniącego Funkcję Rady Miasta Zielona Góra z 2 stycznia 2015 r. w sprawie połączenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zielonej Górze z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zielonej Górze, a 3 osoby zostały zatrudnione na nowoutworzonych stanowiskach. W 2015 r. przyjęto 2 asystentów rodziny, również zgodnie z ww. uchwałą

Celem podwyższenia kompetencji specjalistów przygotowanych z rodziną problemową w 2015 r. organizowano konferencje, warsztaty, seminaria tematycznych dla osób zawodowo zajmujących się pomocą rodzinie:

- Komenda Miejska Policji zorganizowała 4 formy doszkalcające dla 520 osób:
 - szkolenie „Realizacja procedury Niebieskiej Karty i szacowania ryzyka zagrożenia życia i zdrowia podczas interwencji w związku z przemocą domową” dla 36 funkcjonariuszy,
 - szkolenie „Realizacja procedury Niebieskiej Karty oraz szacowanie ryzyka zagrożenia życia i zdrowia podczas interwencji w związku z przemocą domową” dla 28 funkcjonariuszy,
 - szkolenie „Realizacja procedury Niebieskiej Karty” dla 56 funkcjonariuszy,
 - Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Teoretyczne i praktyczne wymiary zjawiska przemocy w rodzinie” dla 400 osób.
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – 1 warsztat dla 20 osób „Przemoc w rodzinie wobec dziecka” prowadzony metodą seminaryjno-warsztatową, dla członków zespołów interdyscyplinarnych z terenu województwa lubuskiego,
- SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny – 1 warsztat dla 11 osób „Samookaleczenia. Warsztaty dla specjalistów pracujących z młodzieżą i rodzinami”
- Towarzystwo Rozwoju Rodziny – 1 konferencja dla 42 osób, 15 warsztatów dla 392 osób (VII Festiwal Pomocna Dłoń na temat: Sztuka Dialogu, dotyczące przemocy, profilaktyki uzależnień, w tym dopalaczy, Dialogu motywującego, Procedury Niebieskiej Karty, Edukacji seksualnej - rozmów na trudne tematy z młodzieżą),
- Stowarzyszenie Damy Radę – 3 warsztaty dla 50 uczestników:
 - 2 warsztaty dla pedagogów i nauczycieli (szkoleniowe rady pedagogiczne) na temat pieczy zastępczej,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

- 1 warsztat dla specjalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą „Seksualność dzieci w wieku szkolnym”,
- Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 4 warsztaty dla 57 osób:
 - „Nowe sposoby odurzanie się dzieci i młodzieży”,
 - „Dialog motywujący i jego zastosowanie w pracy terapeutycznej z osobami uzależnionymi behawioralnie”,
 - „Rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie – trafne decyzje czy uciążliwy obowiązek?”
 - „Warsztaty antystresowe”.

W 2015 r. wśród pracowników socjalnych, asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej 92 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej podniosło kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach, kursach, konferencjach, seminariach, warsztatach i studiach. Oprócz powyższych form podwyższania kwalifikacji zawodowych pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej uczestniczyli w m.in. w:

- konferencji „Teoretyczne i praktyczne wymiary zjawiska przemocy w rodzinie” organizowanej przez Uniwersytet Zielonogórski,
- warsztatach „Radzenie sobie w trudnych sytuacjach relacyjnych w kontakcie z klientem” organizowanych przez Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP,
- konferencji „Przestępcze wykorzystywanie osób starszych” organizowaną przez Komendę Miejską Policji,
- konferencji „Zagrożenia handlem ludźmi i przestępczością transgraniczną w województwie lubuskim” organizowaną przez Lubuski Urząd Wojewódzki,
- szkoleniu dla pracowników socjalnych MOPS z zakresu profilaktyki i terapii osób uzależnionych, współuzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych organizowanym przez Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii w Zielonej Górze Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii,
- szkoleniu „Jak wspierać i pracować z dziećmi z zaburzeniami psychicznymi aby zapobiegać niepożądanym zachowaniom” organizowanym przez Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze,
- 2 szkoleniach prowadzonych przez prokuratora oraz sędziego z zakresu zmian w prawie karnym,
- szkoleniu „Więź jako czynnik chroniący i wspierający rozwój dziecka” organizowanym przez Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze,
- szkoleniu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej wspólne działania w kierunku pomocy dziecku – metody i techniki wsparcia rodzin biologicznych i zastępczych, dokumentacja, plany pracy oraz oceny okresowe” organizowanym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze,

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

- seminarium naukowym „O systemie pieczy zastępczej w woj. Lubuskim, psychologiczne i pedagogiczne aspekty” organizowanym przez Uniwersytet Zielonogórski,
- szkoleniu „Więzi zerwane. Zaburzenia związane z FAS” organizowanym przez Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze,
- szkoleniu „Zabezpieczenie dobra małoletnich dzieci odbieranych z rodzin” organizowanym przez Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie.

Osoby profesjonalnie zajmujące się pomaganiem mogły również skorzystać ze wsparcia w formie superwizji zewnętrznych oraz grupach wsparcia:

- Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 2 szkolenia superwizyjne dla 47 osób,
- Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy – 1 szkolenie superwizyjne dla 17 uczestników,
- Fundacja Bezpieczne Miasto – 8 spotkań superwizyjnych,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – 27 spotkań dla 35 osób w ramach grup wsparcia dla:
 - pedagogów szkół ponadgimnazjalnych,
 - pedagogów szkół podstawowych i gimnazjów,
 - wychowawców przedszkoli.

Oferta szkoleniowa w mieście Zielona Góra skierowana do pracowników profesjonalnie zajmujących się pomaganiem była niewystarczająca, bowiem sama liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej wynosiła 65, natomiast pracowników profesjonalnie zajmujących się pomaganiem w mieście Zielona Góra jest znacznie więcej.

6. Inne działania podejmowane na rzecz wspierania rodziny w Mieście Zielona Góra

Na terenie Miasta Zielona Góra od 01.01.2014 r. działał program miejski ZGrana Rodzina Program skierowany był do wszystkich mieszkańców posiadających meldunek w Zielonej Górze, którzy jednocześnie byli rodzicami przynajmniej jednego dziecka w wieku poniżej 18 lat. Program obejmował wyjątkowo szeroką grupę docelową – nie miała znaczenia liczba posiadanych dzieci czy status materialny.

Wydanie Karty Zgranej Rodziny następowało w ramach miejskiego programu lojalnościowo – rabatowego, z jednej strony integrującego i wspierającego przedsiębiorców z miasta, z drugiej – motywującego i zachęcającego zielonogórczan do wspólnego spędzania czasu w gronie rodzinnym. Od 2015 r. karty wydawano z ważnością nawet do 3 lat.

Karta upoważniała do korzystania ze specjalnych ofert przygotowanych przez Partnerów Programu: rabatów, specjalnych cen lub określonych produktów czy usług przygotowanych wyłącznie dla posiadaczy Kart.

W ramach programu Zgrana Rodzina każdy nowonarodzony Zielonogórczanin i jego mama otrzymali wyprawkę.

O sukcesie i popularności programu świadczy:

- liczba wydanych kart – 30.339 (stan na grudzień 2015 r.),
- liczba partnerów – 274 (stan na grudzień 2015 r.),
- ilość ofert – 550 (stan na grudzień 2015 r.),
- ilość wydanych paczek powitalnych – 2.176 (stan na grudzień 2015 r.).

Równoległy program ZGrani Zielonogórczanie 50+ również skierowany był do osób zameldowanych na terenie miasta Zielona Góra, obejmował jednak mieszkańców, którzy ukończyli 50 rok życia. Program działał analogicznie do programu ZGrana Rodzina, tj. oferował szeroki zakres usług i sklepów w atrakcyjnym systemie lojalnościowo-rabatowym. Od 2015 r. karty wydawane były bezterminowo.

Celem programu ZGrani Zielonogórczanie 50+ była aktywizacja osób po 50 roku życia, wspieranie lokalnych przedsiębiorców, a także promowanie spędzania wolnego czasu wnuków z dziadkami dla których została na tą okazję przygotowana specjalna oferta. Co istotne wnuk posiadający własną kartę ZGranej Rodziny oraz dziadek lub babcia posiadający kartę ZGrani Zielonogórczanie 50+ mogli skorzystać z dodatkowych benefitów. Podobnie jak Zgrana Rodzina, Zgrani Zielonogórczanie 50+ również odniósł sukces, albowiem do końca 2015 r.

- wydano 22.747 kart,
- przystąpiło do programu 115 partnerów,
- zaprezentowano 170 ofert.

W 2015 roku wydano jedną edycję informatorów z pełną listą ofert Zgranej Rodziny oraz co kwartał wydawano informatory z ofertami Programu ZGrani Zielonogórczanie 50+. Podczas Winobrania 2015 stoisko ZGranej Rodziny oraz ZGranych Zielonogórczan prezentowało możliwości

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

wynikające z posiadania karty. W 2015 r. nawiązano również szerszą współpracę z Uniwersytetem Trzeciego Wieku, co zaowocowało z wykładem promującym program 50+ z możliwością złożenia wniosku. Podczas wykładu uczestnikom przekazano aktualne informatory z ofertami.

Miasto Zielona Góra w 2015 r. było również realizatorem Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, która oferowała zniżki dla rodzin wielodzietnych. Każda rodzina posiadająca trójkę i więcej dzieci, w tym rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, mogła otrzymać kartę. Rodzicom karta wydawana była dożywotnio, dzieciom do ukończenia 18 lub 25 lat w przypadku kontynuowania nauki. Korzystanie z karty przyniosło rodzinom szereg korzyści związanych z obniżeniem kosztów rachunków miesięcznych oraz umożliwiło aktywne spędzanie czasu wolnego poprzez zniżki do np. kina, teatru czy obiekty sportowe. W 2015 r. wydano 1.317 kart Dużej Rodziny.

III. PODSUMOWANIE

Program Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra na lata 2015 – 2017 wyznaczył kierunki działań dla instytucji, placówek i organizacji działających w obszarze pomocy rodzinie spajając działania sektora publicznego oraz pozarządowego.

Analiza podejmowanych działań wskazuje, że podmioty realizujące cele i zadania określone w Programie dołożyły starań, by oferta wspierania zielonogórskich rodzin była szeroko dostępna i dopasowana do ich potrzeb.

W ramach celu operacyjnego 1 *Profilaktyka wspierania prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz praca z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym* nakierowanego na wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz pracę z rodzinami w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym istotne jest, że zbudowano właściwy system monitoringu rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Rodziny zagrożone kryzysem miały możliwość udziału w kompleksowych programach profilaktycznych. Ponieważ rodzina zagrożona kryzysem wymaga wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa m.in. prawnego, psychologicznego, w zakresie uzależnień oraz terapii indywidualnej, grupowej i rodzinnej, funkcjonowało wiele punktów oferujących bezpłatne poradnictwo i terapię. Mieszkańcy zostali zabezpieczeni w kwestii porad prawnych, sytuacji trudnych, związanych z uzależnieniami czy problemami rodzinnymi.

W kwestii realizacji celu operacyjnego 2 *Wsparcie dla rodzin w opiece i edukacji dzieci i młodzieży* dużym osiągnięciem jest duża liczba miejsc w przedszkolach, a także kontynuowanie dotacji do opłat w żłobkach niepublicznych. W 2015 r. mieście Zielona Góra promowano uczniów szczególnie uzdolnionych poprzez przyznawanie stypendiów, natomiast uczniom mającym problemy w nauce oferowano udział w Programie Wyrównywania Szans Edukacyjnych. Organizowano liczne olimpiady przedmiotowe warsztaty, konkursy i przeglądy artystyczne.

Analizując realizację celu 3 *Wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą jako profilaktyka zdrowotna na rzecz poprawy jakości życia* można stwierdzić, że oferowane badania diagnostyczne wykonywane bezpłatnie w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia stanowiły znaczne wsparcie w opiece nad dzieckiem i młodzieżą.

Realizując cel operacyjny 4 *Wsparanie form organizacji czasu wolnego służących umacnianiu więzi rodziny* podejmowano różnorodne działania. Liczne podmioty organizowały całorocznie nieodpłatne imprezy, festyny dla dzieci i całych rodzin, dzięki którym czas wolny dzieci i młodzieży oraz ich rodziców był spędzany w sposób kulturalny, konstruktywny i rozwojowy. Liczba bezpłatnych kolonii, obozów oraz stacjonarnych form wypoczynku letniego i zimowego zabezpieczyła rodziny w trudnej sytuacji finansowej, natomiast liczne świetlice pozaszkolne oraz kluby młodzieżowe oferowały bogatą ofertę spędzania czasu wolnego. Możliwość udziału w aktywnych formach wypoczynku przez dzieci i ich rodziców integrowała rodziny, a umacniając więzi rodzinne zapobiegała występowaniu patologii społecznych.

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

Aby sprawnie i efektywnie realizować działania Programu pracownicy instytucji, placówek i organizacji muszą mieć dostęp do ciągłego podwyższania swoich kwalifikacji, wiedzy i umiejętności przez udział w szkoleniach, warsztatach, seminariach itp., co zostało ujęte w celu operacyjnym 5 *Wspieranie kadr zajmujących się pomocą rodzinie*. Istotne jest, że szkolenia, konferencje, warsztaty i seminaria były zajęciami bezpłatnymi, niemniej jednak w dalszym ciągu istnieje potrzeba organizowania bezpłatnych szkoleń i seminariów dla większej liczby uczestników.

Mając na uwadze doniosłą rolę rodziny w wychowaniu przyszłego pokolenia oraz zagrożenie wieloma problemami w wypełnianiu swoich funkcji należy stwierdzić, że realizacja Programu przynosi oczekiwane efekty, a działania podejmowane w ramach Programu należy kontynuować.

IV. WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, DO KTÓRYCH WYSŁANO ANKIETY

1. Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej
3. Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP
4. Fundacja Bezpieczne Miasto
5. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze
6. Komenda Miejska Policji
7. Komitet Ochrony Praw Dziecka
8. Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
9. Lubuski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża
10. Lubuski Oddział Wojewódzki NFZ
11. Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii
12. Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA
13. Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej
14. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze
15. Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”
16. Polski Komitet Pomocy Społecznej
17. Polski Związek Głuchych Oddział Lubuski
18. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
19. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
20. SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny
21. Stowarzyszenia Mediatorów "BATNA"
22. Stowarzyszenie „Warto jest pomagać”
23. Stowarzyszenie Damy Radę
24. Stowarzyszenie Moje Miasto
25. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym "Dalej Razem"
26. Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"
27. Towarzystwo Integracji Społecznej
28. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
29. Towarzystwo Rozwoju Rodziny
30. Uniwersytet Zielonogórski
31. Urząd Miasta Zielona Góra Wydział Oświaty i Spraw Społecznych
32. Wojewódki Szpital Kliniczny im. Karola Marcinkowskiego
33. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida
34. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia
35. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej

Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Rodziny w Mieście Zielona Góra
na lata 2015 – 2017 za 2015 r.

36. Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Promyk" Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
37. Zielonogórska Spółdzielnia Mieszkaniowa
38. Zielonogórski Ośrodek Kultury
39. Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych

V WYKAZ REALIZATORÓW I PARTNERÓW REALIZUJĄCYCH PROGRAM, KTÓRZY WYPEŁNILI ANKIETY

1. Biuro Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej
3. Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP
4. Fundacja Bezpieczne Miasto
5. Komenda Miejska Policji
6. Komitet Ochrony Praw Dziecka
7. Lubuska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
8. Lubuski Ośrodek Profilaktyki i Terapii
9. Lubuskie Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej
10. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zielonej Górze
11. Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”
12. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
13. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
14. SOS Ośrodek Wsparcia Rodziny
15. Stowarzyszenie Damy Radę
16. Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej "Civis Sum"
17. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
18. Towarzystwo Rozwoju Rodziny
19. Urząd Miasta Zielona Góra Wydział Oświaty i Spraw Społecznych
20. Wojewódki Szpital Kliniczny im. Karola Marcinkowskiego
21. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida
22. Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia
23. Zespół Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Promyk" Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
24. Zielonogórska Spółdzielnia Mieszkaniowa
25. Zielonogórski Ośrodek Kultury

VI WYKAZ INSTYTUCJI, KTÓRZY NIE REALIZOWALI DZIAŁAŃ Z PROGRAMU

1. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Ośrodek Regionalny w Zielonej Górze
2. Lubuski Oddział Wojewódzki NFZ
3. Polski Związek Głuchych Oddział Lubuski
4. Wojewódki Szpital Kliniczny im. Karola Marcinkowskiego
5. Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych

VII SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin według liczby dzieci w rodzinach 6

VIII SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w mieście Zielona Góra w 2015 r. 10

Tabela 2. Liczba udzielonych porad w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w Mieście Zielona Góra w 2015 r. 11

Tabela 3. Wykaz placówek wsparcia dziennego w ramach realizacji zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w Zielonej Górze w 2015 r. 21